

2023-11-09

Europaforum Norra Sveriges synpunkter på PRI, RIV och framtidens S3

Europaforum Norra Sverige (EFNS) är ett nätverk för politiker på lokal och regional nivå från Norrbotten, Västerbotten, Jämtland Härjedalen och Västernorrland. EFNS är en mötesplats och kunskapsarena där EU:s politik analyseras och diskuteras i de avseenden där den berör norra Sverige. EFNS bevakar Europafrågor för att påverka EU:s lagstiftning, EU:s strategier och handlingsprogram samt EU:s budget. Syftet med EFNS är att tillvarata norra Sveriges intressen både på den europeiska arenan och i förhållanden till den nationella nivån i frågor med ett tydligt europeiskt perspektiv.

EFNS har noterat EU-kommissionens och Regionkommittens förnyade intresse för platsbaserad innovation genom insatserna för Partnership for Regional Innovation (PRI), Regional Innovation Valleys (RIV) och vi välkomnar engagemanget för det territoriella perspektivet i innovationspolitiken. Med PRI-handboken och RIV-utlysningarna föreslår EU-kommissionen ett förnyat arbetssätt med komponenter såsom utökat interregionalt samarbete, regionala missioner och ökade synergier. Alla dessa är viktiga komponenter i ett framtida europeiskt innovationssystem och EFNS vill därför föra fram sina ståndpunkter på PRI och RIV som har beskrivits som en vidareutveckling av S3.

EFNS synpunkter i korthet:

EFNS vill betona att alla regioner har olika förutsättningar och att det i många regioner i dagsläget saknas kapacitet att arbeta på detta sätt. Det är därför viktigt att regionerna stärks med flexibilitet i metoder som kan möta regionernas verklighet, samt att regionerna ges lika möjligheter att arbeta med EU verktygen ur ett territoriellt perspektiv.

- EFNS anser att en vidareutveckling av S3 bör sträva efter en enkel logik för implementering och att en tyngdpunkt bör läggas på att bygga upp kapacitet och resurser inom de regionalt utvecklingsansvariga och hos det regionala innovationsekosystemets aktörer.
- EFNS anser att en vidareutveckling av S3 bör inkludera flexibla instrument som tillåter regional anpassning efter innovationssystemens behov och förutsättningar.
- EU:s territoriella innovationspolitik bör vara inkluderande och stärka regionerna i olika stadier av S3-arbetet samt som utgår från de enskilda regionernas förutsättningar och möjligheter, även i regioner som inte klassas som "less developed"
- EU:s strävan efter policy- och fondsynergier bör fokusera på att undanröja hinder och göra det enklare för regioner och projektägare att arbeta med instrument och fonder efter regionala behov och kapacitet.

Kapacitet i regionala innovationsekosystem

EFNS uppfattar PRI och RIV som en ambitionshöjning för arbetet med S3 som ökar fokus på interregional samverkan, synergier mellan flera nivåer och fonder samt ett missionsbaserat arbetssätt. Om dessa komponenter kommer på plats kan de markant stärka Europas innovationsekosystem. Men det är också ett ambitiöst arbetssätt jämfört med förhandsvillkoren i dagens S3 och kan kräva utökade administrativa insatser från regionerna och aktörerna i innovationssystemet. Ett sådant arbetssätt förutsätter ett innovationsekosystem med starka institutioner (såsom universitet, institut, kluster) som har kapacitet att i större omfattning engagera sig i fondernas administrativa strukturer snarare än i innovationsprocesserna. Det kan missgynna regioner med entreprenöriella innovationssystem med många små- och mikroföretag, med aktörer som ofta saknar kapacitet att delta i administrationstunga projekt. Dessa företag är viktiga aktörer i Europas innovationssystem och i Sveriges innovationssystem sker 80% av innovationen utanför de stora akademiska institutionerna. Det vore därför olyckligt om de stängs ute från innovationssystemet på grund av de metoder som PRI och RIV bygger upp. För att lyckas med denna ambitionshöjning är det viktigt fortsätta finansiera kapacitetsuppbyggnad inom de regionala administrationerna och innovationsekosystemen.

EFNS anser att en vidareutveckling av S3 bör sträva efter en enkel logik för implementering och att en tyngdpunkt bör läggas på att bygga upp kapacitet och resurser inom de regionala förvaltningarna och inom det regionala innovationsekosystemet.

Flexibla instrument för smart specialisering

Även om EU-kommissionen har ambitionen att utforma instrument som kan minska innovationsgapet mellan europeiska regioner så finns det en risk att insatserna ändå blir uteslutande i implementeringen som introducerar detaljerade villkor. EU:s nya innovationsagenda 2022 introducerar EU-kommissionens ambitioner för territoriellt innovationsarbete och PRI-handboken ger en handledning till Europas regioner. Vidare uttrycks villkoren för deltagande i de finansieringsformer som EU-kommissionen har gjort tillgängliga för vidare metodutveckling i utlysningarna för RIV genom European Innovation Ecosystems (EIE) och European Innovation Ecosystems (I3). Där specificeras villkor så som tematiska områden för samverkan, konsortiets sammanställning samt TRL-nivåer (technology readiness level) för projekten. Dessa specifika villkor riskerar att leda till att projekt och samverkan som baserar på regionala behov och inte är behörig att ansöka finansiering om de inte uppfyller alla förhandskrav, även om hade kunnat bidra till EU-kommissionens ambitioner för PRI och RIV.

EFNS anser att en vidareutveckling av S3 bör inkludera flexibla instrument som tillåter regional anpassning efter innovationssystemens behov och förutsättningar. Offentliga insatser på regional, lokal och europeisk nivå bör fokusera på att bygga kapacitet inom regioner samt erbjuda möjligheter för enskilda företag och aktörer att bygga upp nätverk i linje med deras affärsmodeller. Insatser för internationalisering bör stärkas genom flexibla regelverk som gör det möjligt för regionerna att arbeta mer effektivt med EU:s fonder och tillåta att arbeta med kapacitet samt därtill både med diversifiering och specialisering.

Lika tillgång till innovationsmöjligheter

Då PRI och RIV introducerar nya modeller för samverkan är viktigt att arbeta med att undanröja eller minska hinder av teknisk natur i metoder som används i utlysningar. EFNS vill betona att innovationspolitiken i EU alltid måste säkerställa att alla regioner kan delta.

RIV-utlysningen tillämpar exempelvis modellen med Co-fund vilket innebär utmaningar då det är en relativt oprövad metod som kräver 50% medfinansiering. Även om regionens tilldelning av ERUF-medel är en möjlighet källa för medfinansiering i europeiska lagstiftning saknas i dagsläget besked om en sådan lösning tillåts i Sverige och om svenska aktörer kan delta.

EU-kommissionen har i I3 och RIV valt att skilja på "less developed" från övriga regioner för att göra det lättare för innovationssvaga regioner att delta – vilket är positivt för att minska innovationsgapet mellan europeiska regioner. Men samma uppdelning riskerar också att utesluta regioner som inte uppfyller villkoret för "less developed" men vars interregionala partnerskap ännu inte uppnått den höga mognadsgrad som förutsätts för utlysningen RIV och I3. RIV och I3 ställer exempelvis krav på "mature partnerships" samt storskaliga investeringsportföljer i relaterade värdekedjor med hög "investment readiness" vilket är svårt att uppvisa även i innovationsstarka regioner då dessa krav förutsätter att regionen över lång tid valt att prioritera insatser just denna modell. De fåtal europeiska regioner som har identifierat detta som en lämplig metod för sina regioner har länge förberett sig på I3-metodiken. Men alla regioner måste utgå från sina behov och förutsättningar så norra Sverige har i sina S3 processer prioriterat insatser för att stärka inomregional kapacitet snarare än interregionala partnerskap. Detta på grund av den kapacitetsbrist som följer av en gles befolkningsstruktur och ett näringsliv som domineras av mikroföretag.

Allt sammantaget ser EFNS en utmaning med att kunna bidra till EU:s ambitioner med I3 och RIV under de villkor som ställs i utlysningen. Trots att norra Sveriges regionerna har ledande företag och Fol-aktörer med potential att bidra till EU:s samlade innovationskraft.

EFNS anser att en vidareutvecklad modell för S3 måste erbjuda lika tillgång till innovationsmöjligheter och vara inkluderande och stärka regionerna vart de än är i sina S3-processer.

Synergier

PRI introducerar en rad ambitiösa mål om ökade synergier mellan EU:s fonder, tydligare bidrag till att uppnå EU:s policys samt mer samverkan mellan EU:s regioner. Alla dessa är goda målsättningar som har god potential att stärka de regionala innovationsekosystemen och samtidigt snabba på den gröna omställningen. Det finns dock utmaningar med att EU:s fonder och regelverk samt utlysningar inte är samordnade. Det är inte troligt att PRI och pilotutlysningar kommer att lösa dessa utmaningar utan snarare möjligt att bristen på samordning resulterar i att regioner och projektägare själva måste finna lösningar. För att verkligen uppnå dessa synergier är det viktigt att skapa samsyn mellan EU-kommissionens alla enheter och harmonisera med medlemsländernas innovationspolitik och implementering av EU-instrument.

EFNS anser att EU-kommissionens strävan efter policy- och fondsynergier bör fokusera på att undanröja hinder och göra det enklare för regioner och projektägare att arbeta med instrument och fonder efter regionala behov.

Antaget vid Europaforum Norra Sverige

Jonas Andersson (S)

Region Jämtland Härjedalen

Elise Ryder Wikén (M)

Region Jämtland Härjedalen

Lars-Gunnar Nordlander (S)

Kommunförbundet i

Jämtland Härjedalen

Daniel Danielsson (C)

Kommunförbundet i

Jämtland Härjedalen

Åsa Ågren Wikström (M)

Region Västerbotten

Rickard Carstedt (S)

Region Västerbotten

Ann Åström (S)

Region Västerbotten

Anders Öberg (S)

Region Norrbotten

Isak Utsi (S)

Norrbottens Kommuner

Ulrica Hammarström (S)

Norrbottens Kommuner

Mats Hellhoff (SD)

Region Västernorrland

Jonny Lundin (C)

Region Västernorrland

Erik Lövgren (S)

Kommunförbundet

Västernorrland